RUSKI INWALID

№ 301.

NIEDZIELA. 19 Grudnia 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. z Krakowa. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Francia. Niderlandy. Angliia. Turcia. Rozmaitości.

z Wolnego miasta Krakowa, 10 Grudnia.

z Krakowa, 10 Grudnia.

Seym Rzeczypospolitey Krakowskiey z Artykułu X. Konstytucyi przez trzech Nayiaśnieyszych kray ten proteguiących Monarchów nadaney, Uniwersałem Senatu Rządzącego z dnia 7 Listopada r. b. 1820 zwołany, odbył w dniu 4 Grudnia r. b. pierwsze posiedzenie.

Rozpoczęcie Seymu poprzedziło nabożeństwo w Kosciele *S. Anny*, na którem obecni byli wszyscy Członkowie Reprezentacyi Narodowey.—Po skończeniu udali się w zwyczayne mieysce obrad Seymowych w Kollegium Nowodworskim, gdzie z pomiędzy Delegowanych Senatorów JW. Mikołay *Hoszowski* zagaił posiedzenie stosowną przemową i odczytaniem Aktu zwołuiącego Seym przez Rządzący Senat wydanego.

Następnie z porządku Statutu Urządzaiące go Zgromadzenia Polityczne Izba Prawodawcza przystąpiła do wyboru Marszałka Seymu z pomiędzy Delegowanych Senatorów i przez skutek sekretnego kreskowania większością tychże wybrała Merszałkiem Seymu JW. Senatora Mikołaia *Heszowskiego*, który wykonawszy przesięgę, przystąpił do pełnienia obowiązków powierzoney dostoyności.

Za dozwoleniem licznie zgromadzonym Arbitrom wniyścia do sali Obrad Seymowych, JW. Marszałek zabrawszy głos, złożył Izbie Prawodawczey podziękowanie za udział zaufania w powierzeniu dostoynego urzędu przewodniczenia Obradom Wolnego Narodu, a następnie przedstawił cel Zgromadzenia, i ważność obowiązków Członkom Reprezentacyi przez współobywateli powierzonych; poczem wezwał na Assessorów Seymu z Gmin Mieyskich JW. JX. Matensze *Dubieckiego*, Reprezentanta z Gminy 6 Miasta Krakowa. — Z Gmin Wieyskich JW. Kaietana *Flerkiewicza*, Reprezentanta z Gminy Okręgowey *Młoszowa*. — Na Sekretarza Seymu JW. Leona *Chwalibogowskiego*, Reprezentanta

z Gminy Okręgowey *Jaworzno*.—Po wykonaniu przez mianowanych Assessorów i Sekretarza Seymu przysięgi, i zajęciu mieysc właściwych, JW. Adam *Siemonski*, Reprezentant z Gminy 5 Miasta Krakowa, odpowiadając na mowę JW. Marszałka, wynurzył uczucia należne Rządowi od Reprezentacyi narodu i czytał uwagi odnoszące się do atrybucyy Reprezentacyi narodowey konstytucyią zaręczonych, a dowodząc, że Naród i Rząd powinni bydź nierozdzielnemi, i maiąc w działaniu za zasadę Konstytucyią, przez powagę, łagodność i otwartość znosić się nawzaiem w interessach wolnego i niepodległego kraiu. Co do porządku stanowienia budżetu i służącego w tym względzie wyłącznego prawa Reprezentacyi narodowey, odwołał się do Reskryptu trzech Nayiaśnieyszych Protektorów z dnia 21 Maia 1187 roku Dziennikiem Rządowym ogłoszonego, czyniąc wniosek, aby ta stanowcza odpowiedź Reprezentacyi narodowey za prawo służąca, odczytywana była co rok przed wprowadzeniem budżetu, i aby to odczytywanie w prawo zamienionem zostało na pamiątkę wdzięczności Narodu dla Nayiaśnieyszych kray nasz proteguiących Monarchów.

JW. Marszałek z względu powyższego wniosku oświadczył, iż gdy z początku Statutu organicznego Izba Prawodawcza w dniu iutrzeyszym zaymie się wyborem Kommissyi Seymowych, Kommissyia Skarbowa z uwag JW. Reprezentanta *Siemońskiego* korzystać będzie.

JW. JX. *Dubiecki*, Reprezentant z Gminy 6 Miasta *Krakowa*, dla obiaśnienia iaki skutek wzięły Uchwały zeszłego Seymu, żądał odczytania tychże Uchwał.

JW. *Librowski*, Reprezentant z Gminy Okręgowey *Zwierzyniec*, przedstawił niepotrzebę obioru Kommissyi Prawodawczey, z powodu trwania teyże z wyboru na dawnieyszym Seymie, a następnie żądał obiaśnienia o postępie działań teyże Kommissyi, ile naród w oczekiwaniu zostaie redakcyi Kodexów z zasad przez nadzwyczayny Seym Prawodawczy uchwalonych.

JW. Marszałek odpowiadając na powyższe wnioski, oświadczył możność zadosyć uczynienia żądaniu JW. JX. *Dubieckiego*; a co do JW. Reprezentanta *Librowskiego* oznaymił, iż wybór Kommissyi Prawodawczey na każdym Seymie z przepisu Statutu urządzaiącego Zgromadzenia polityczne iest koniecznym dla roztrząśnienia proiektów właściwych; trwaiący zaś Komitet Prawodawczy ma wyłączne przeznaczenie redakcyi Kodexów z zasad uchwalonych, którego Komitetu Członek będący Reprezentantem tego Seymu, w swym czasie zda Izbie Prawodawczey rapport z czynności. Nateraz JW. Marszałek ograniczaiąc czynności pierwszego posiedzenia Seymu do Artykułu 99 Statutu urządzaiącego Zgromadzenia polityczne, odroczył posiedzenie na dzień 5 Grudnia r. b. oznaymuiąc Izbie Prawodawczey, iż przystąpiono będzie na tem posiedzeniu do wyboru trzech Kommissyy Seymowych.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Niemcy.

Od brzegów Menu 9 Grudnia.

Hrabia *Buol-Schauenstein* minister i prezes seymu niemieckiego, pomyślnie powrócił z podróży swoiey do Paryża odbytey. Wnosić więc wypada że posiedzenia pomienionego seymu znowu się wkrótce rospoczną.

Francyia.

z Paryża, 8 Grudnia.

W końcu z. m. przybyli do Calais Panowie Tete i inni wysłani od iednego z nayznakomitszych domów handlowych londyńskich, w pogoń za *Stöper* i *Tourneur*, którzy w domu pomienionym skradli 15,000 funtów szterlingów w assygnatach bankowych i dniem pierwiey przeiechali także przez Calais.

Dotychczas niemieliśmy ieszcze w naszych gabinetach naturalnych całkowitego składu tak nazwanego *Behemota*, lub mianowanego inaczey *konia rzecznego*. Pan *Laland* chcąc zbogacić muzeum oyczyste, przepędził kilka miesięcy na łąkach Afryki południowey i nakoniec udało mu się zastrzelić *Behemota*, 6 stopni wysokości a 12 maiącego długości. Szum iaki sprawnie to zwierze chodząc zwyczaynie w rzece, porównywa Pan *Laland* z łoskotem iaki robią cztery praczki pierące bieliznę. Lecz kiedy to zwierze uczuło zadaną pierwszą sobie ranę, rzuciło się znowu do rzeki, waląc wszystko na co natrafiało przechodząc, a zanurzaiąc się i napowrót ukazuiąc z wody, wielki łoskot czyniło; oczy iego krwią zaszłe, zdawały się ogniste wyrzucać iskry, a piana krwawa kłębem mu się toczyła z ogromney paszczęki i krew lała się z obu nozdrzów podwoynym strumieniem. Ryk iego podobny był do grzmotu i rozlegał się daleko po lesistych nadbrzeżach. Drugi wystrzał odebrał mu życie. Dziesięć wołów ledwo mogło dzwignąć z mieysca ten ciężar i tuż na mieyscu

trzeba go było w sztuki rozsiekać. Na przylądku *Dobrey nadziei* zabroniono łowić te zwierzęta; gdyż co dzień staią się rzadszemi; lecz francuzki badacz natury miał na to osobne pozwolenie.

Vice Admirał i były minister marynarki Xiąże *Decrès* umarł pozawczora z ran przyczynionych mu ostatnim na iego życie zamachem. Czuiąc się bliskim zgonu, prosił o spowiednika i dokonawszy tey religiyney powinności, oraz przyiąwszy S. Kommunią, żyć przestał. Xiąże *Decrès* urodził się, w Champagne w 1761 i w ośmnastym roku życia wszedł do służby. W bitwie morskiey w Indyach zachodnich 1782 r. dnia 12 Kwiet nia którey przewodził Admirał *Grasse* ieden z okrętów francuzkich pozbawiony był wszystkich masztów i w nayniebespieczniejszem stał miejscu; wtenczas ieden z francuzkich kadetów spiesznie wskoczył do łodzi i niebaczny na pociski angielskie, porwał za linę i podał ią pomienionemu okrętowi, a za pomocą tey, wyciągnięto go z srodka okrętów nieprzyiacielskich. Tym kadetem był *Decrès* Potem przeniesiony był do Indyi wschodnich, gdzie iuż miał pod swoiem dowodztwem niewielką eskadrę. W 1792 powrócił do Francyi, był przez czas nieiaki aresztowany, po tem otrzymawszy wolność, zwiedzał przez trzy lata rozmaite prowincyie oyczyste i nakoniec, obiął dowodztwo nad eskadrą obserwacyyną w bitwie pod Abukir w stopniu Kontr admirała. W dalszym ciągu swego zawodu, bronił przez 17 miesięcy Malty przeciwko Anglikom; lecz w końcu wzięty zostal przez nich w niewolę z którey gdy powrócił, mianowanym został Ministrem marynarki, i spełniał ten wielki obowiązek przez 13 lat. W przeciągu tego czasu zbudowano 80 okrętów liniowych i 60 fregat i wyporządzono porty Szerburgski i Antwerpski. W 1813 mianowany został Xiążęciem. Następuiąca okoliczność w życiu iego warta uwagi szczególney: Nim był wzięty w niewolę pod Maltą, którą tak mężnie zasłaniał od 3 okrętów Angielskich, i gdzie z 880 ludzi osady iego, było iuż 5?4 zabitych i ranionych, siadł na skład prochu w okręcie swoim znayduiący się w zamiarze, aby gdy okręt wysadzonym będzie na powietrze, zginąć z nim razem. Nieprzyszło wtenczas do tey strasznej ostateczności; lecz osobliwszém przeznaczeniem po dwudziestu latach zginął od prochu, z ręki własnego Kamerdynera. Podły winowayca, kilka lat służył iuż u Xiążęcia, i ten mu nawet w testamencie swoim wyznaczył był 1000 franków rocznego przychodu.

NIDERLANDY.

z Bruxelli, 8 Grudnia.

Pozawczora obchodziliśmy rocznicę urodzenia naszego Xiążęcia następcy. Po wszystkich kościołach odprawiały się nabożeństwa; wieczorem miasto było oświecone, a wszystkie towarzystwa obchodziły tę uroczystość przez rozmaite festyny.

Król JMść chcąc ułatwić naukę Teologii, zalecił, aby lekcyie tego fakultetu dawane były bezpłatnie w uniwersytetach.

ANGLIIA.

z Londynu, 8 Grudnia.

Dnia wczorayszego karano tu sześciu ludzi przekonanych o fałszowanie assygnat bankowych i inne przestępstwa. Między temi był ieden kapitan uwolniony od służby nazwiskiem *Harnet*, który pierwiey miał rocznego dochodu półtora tysiąca funtów szterlingów i znaiomy był z naylepszey konduity; lecz przez dwa lata ostatnie odmieniwszy swóy sposob myślenia i stawszy się człowiekiem rozpustnym, ztrwonił maiątek i nakoniec do tego przyszedł, iż się odważył zfałszować wexel na 20 funtów szterlingów. Nędza go zmusiła do tey ostateczności, która nakoniec stała się przyczyną zupełney iego zguby. Xiąże *Wellington* i *Richemond* starali się iak nayusilniey o uwolnienie iego, lecz wszystkie starania były daremne.

TURCYIA.

z Stambułu, 14 Października.

Uroczyste posłuchanie posła angielskiego Pana *Freyre*, miało mieysce 31 z. m. Przyczem okazano mu takie honory, iakich nieokazywano dotąd nietylko posłom drugiego rzędu; lecz nawet i samym wielkim posłom. Sułtan wysłuchawszy iego mowy, sam począł mówić, rozkazuiąc Wielkiemu Wezyrowi, co ma odpowiedzieć. Zwyczaynie czyni się ten rozkaz samém tylko skinieniem głowy. Pan *Freyre* winien te względy sobie okazane, iuż to przyiacielskim stosunkom dworów Londyńskiego i Tureckiego; iak równie też osobistym swoim zaletom. Oczekuią tu także wkrótce Lorda *Strangford* w charakterze posła nadzwyczaynego.

ROZMAITOSCI.

Kompaniia Angielska Wschodnio-Indyyska.

Jest to towarzystwo handlowe, które przed dwóch set laty rospoczynaiąc swoie operacyie,

miało całego funduszu 72 tysiące funtów szterlingów. Summa ta złożoną została z akcyi, z których każda 50 funtów szterlingow wynosiła. To wielkie przedsięwzięcie niebyło wolne z początku od wielu przeszkod i trudności; starania iednak, wytrwałość i czynność przedsiębierców wszystko pokonały i kompaniia pomieniona według urzędowych doniesień i zdań sprawy posiada teraz okrętów handlowych i towarów przeszło za 21 milion f. s., a posiadłości iey w Indyiach wschodnich na380,000 mil kwadr angialskich są rozległe i maią 60 milionów ludności, która 17 milionów funtów szterlingów czyni rocznego przychodu. Woysko tey kompanii składa się z 450,000 żołnierza, z tych 118 batalionów piechoty i 16 pułków iazdy. Całe to woysko zaciągnięte iest z kraiówców tamecznych i tylko trzy pułki piesze i 6 batalionów artylleryi są z Europeyczyków. Etat cywilny tych prowincyi rownie iest liczny i świetny iak i woyskowy. Kompaniia ma swoich gubernatorów, naczelnych sędziów i posłów, których do rozmaitych dworów indyyskich posyła. To iedyne w swoim rodzaiu towarzystwo handlowe, zostaie pod beezpośredniém zarządzeniem 24-ch kupców, mianuiących się dyrektorami, mieszkaiących w Londynie i wybieraiących się z osob należących do składu kompanii, a maiących przynaymniey za 2,000 funtów szterlingów akcyi. Ci co ich wybieraią powinni mieć za 1000 funtów szterlingów akcyi. Liczba wybieraiących nieprzechodzi 2000 osob. Sam dyrektoriat iest pod kierunkiem i zarządzeniem rady ministrów i samego tylko parlamentu spełnia przepisy; od niego bowiem cała ta kompaniia otrzymała wszystkie swe przywileiie i zaszczyty.

Zwyczaie i obrzędy używane przy zamknięciu obrad parlamentu Angielskiego.

Jak skoro wola Królewska względem zamknięcia obrad parlamentu obiawioną zostanie, natychmiast wszelkie sprawy w nim toczące się zostaią przerwane i niepierwiey o nich mogą bydź odnowione rozprawy, iak dopiero po nowém otwarciu obrad, a to takim sposobem iż każda sprawa choćby iuż i dobrze znaioma, tak się poczyna i wprowadza, iak gdyby nigdy iescze o niey wzmianki niebyło. Parlament zamyka w obecności Króla, Lord kanclerz; gdyby zaś Król niechciał bydz obecnym, wtenczas mianuie deputacyią, lub nakoniec wydaię odezwę i tey iest dosyć do przerwania obrad. Przy *otwarciu* parlamentu Król *powinien* mieć mowę; w niey bowiem wykłada powody, dla których mianowicie zwoływa; przy zamknięciu zaś nieiest obowiązany mieć iey, gdyż zamknięcie iedynie od iego woli zależy, i dla tego w tem ostatniém zdarzeniu dosyć iest iego odezwy.—Posiedzenia kończą się razem w obu parlamentach.—Jeśli Król wyda na pismie rozkaz zamknięcia obrad, wtenczas i członki zawiadamieią się o tém na pismie; lecz iesli ta naywyższa wola słównie oświadczoną bywa, wtenczas członki niższego słownie zapraszaią się do wyższego dla iey wysłuchania. Z doniesieniem o tey woli Króla iako naypierwszego z zasiadaiących w parlamencie wyższym, przychodzi zwyczaynie do niższego, *mowca czarnego berła.* Ten obrzęd tak iest ważny, iż skoro pomieniony *mówca* zapuka do drzwi parlamentu niższego, natychmiast wszelkie w nim rozprawy i sprzeczki ustaią. Gdy pomieniony *mowca* dopełni zlecenia swoiego, mówca parlamertu niższego i członki powinni udać się za nim do wyzszego, tak dla wysłuchania mowy Królewskiey przy otwarciu, iak dla dowiedzenia się o woli iego przy zamknięciu. Gdy parlament otwartym zostanie i Król powie swą mowę z tronu, członki niższego powracaią do izby obrad swoich i naradzaią się tam względem odpowiedzi na pomienioną mowę, a przynaymniey wyznaczaią dzień, kiedy nad tym przedmiotem będą się mogli zastanowić. Po zamknięciu parlamentu, niepowracaią więcey członki niższego do izby obrad swoich; stawienie się bowiem *mowcy berła czarnego* iest oraz oświadczeniem woli Królewskiey, a nadto każdy z nich według upodobania ma prawo udania się do parlamentu wyższego razem z mówcą iego tam powracaiącym i mówcą swoim, ktory koniecznie za pierwszym póyść powinien. Co się zaś tycze do spraw, te iakośmy powiedzieli wyżey, zupełnie się kończą z zamknięciem parlamentu.

w Petersburgu.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.